

Bayer Zsolt: A halálos kánon

2013 április 16. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

„A modern igazságszolgáltatás és végz?i szégyellik, hogy büntetnek, bár ez még mindig nem zárja ki a buzgóságot; ez a szégyenérzet szüntelenül növekedik; ez az a seb, amely körül a pszichológusok és az erkölcsi ortopédia kishivatalnokai nyüzsögnek” – írja Foucault.

S még hozzáteszi: „A b?nh?dés a t?rhetetlen érzések m?vészetéb?l átment a felfüggesztett jogok ésszer? elrendezésébe.” S az elmélet, a humánus ezt is helyesli természetesen.

Csak hogy innen jutottunk el odáig, hogy ma azon vitatkoznak illetékesek, vajon jár-e – s ha igen, mennyi – szabadság Breiviknek, a norvég tömeggyilkosnak. S ahogy a nyaktiló annak idején az absztrakt halál eszköze lett, amely eltörölte a fájdalmat s a lassú kínhalál rituáléját, így csinált a liberális kánon mára absztrakciót és groteszket magából a büntetésb?l, eltörölve lassan annak büntetés jellegét. Foucault megemlíti az európai fejl?dés során felmerült kérdéseket: „Nem egyszer?en azt kérdezik: »Ki a tettes?«, hanem: »Mi az az ok-okozati lánc, amely a tettet létrehozta? Az elkövet?ben hol található a tett eredete? Ösztön, tudattalan, környezet, örökség-e ez?« Már nem egyszer?en azt kérdezik: »Melyik törvény bünteti ezt a törvénysértést?«, hanem azt is: »Milyen intézkedést hozunk, melyik lesz a legalkalmasabb? Miképpen gondoskodjunk a tettes fejl?désér?l? Mi módon javulhat meg a legbiztosabban?«”

Helyénvaló kérdések ezek bizonyos körülmények megléte esetén. De mára körülményekt?l független kérdésekké váltak, ráadásul függetlenítették magukat az elkövetett b?nt?l is. Még hozzá a liberális világszemlélet segítségével. Így lett minden b?nelkövet? áldozat, és a társadalom pedig az állandósult b?nös. Ez az az érzés, amit nem lehet tovább elviselni. És amit nem is fog már sokáig elviselni egyetlen európai társadalom sem. Foucault szerint „...mivel az iparosodás a munkaer? szabad piacát követeli meg, a 19. század büntet?mechanizmusaiban csökken a kötelez? munka, felváltja a javító szándékú fogság”. De hol van már a boldog 19. század? Ma egy széls?ségesen individualista, széls?ségesen és önmaga paródiájává váltan liberális, széls?ségesen globalizált, széls?ségesen szekularizált és minden el?djénél álságosabb társadalom megpróbál eltekinteni a büntetésb?l. Egyrészt azért, hogy fogyasztói megmaradjanak; s paradox módon éppen azért terheli a b?nt a vétkes helyett a többségi társadalomra, mert a képtelen vád alatti létezés a gondolkodás és a helyes önértékelés ellen dolgozik, s a többségi társadalmat a „politikailag korrekt” terrorjának gondolatlanságába és az önsorsrontó önszabályozás börtönébe zárja. Mindeközben a valódi b?nelkövet?ket újra és újra rászabadítja a társadalomra, és megtiltja, hogy a társadalom megnevezze ?ket.

Amikor nyilvánosságra került a hír, hogy Páva Zsolt gyönyör? lányát brutálisan összeverték annak a napnak a

hajnalán, amikor Bándy Kata cigány gyilkosa felett mondtak ítéletet, egy ország suttogetta, üvöltötte, dadogta riadtan és felháborodva önmagának: ez megint cigány volt. És az ország megint nem tévedett.

Pokol Béla már emlegetett kötetéből idézünk ismét: „A cigányság soraiban lévő magas b?nözési gyakoriságot mutatja, hogy a büntetlenül hagyott »megélhetési b?nözés« ellenére a szabadságvesztésre ítélték között – számarányukhoz képest – óriási mértékben felülreprezentáltak a cigányok.” A kérdés szakkutatója, Póczik Szilveszter a Magyar Tudomány 2003. évi. 1. számában beszámol egy korábban végzett felméréséről, amely a körülbelül tizenötezer hazai szabadságvesztésre ítélt közül reprezentatívan ezerötven elítéltegre terjedt ki. Megállapítja, hogy hozzávetőlegesen ezek fele volt cigány származású, és jelezi, hogy az 1980-as években készült kutatások szerint az akkor is hasonló arányt képviselő felnőt?t cigányok mellett a fiatalok között ez az arány a 60-70 százalékot is elérte. A mostani kutatásának eredményéről így számol be: „A mintegy 1500 megkérdezett 50%-a magyarnak, a másik 50%-a cigány származásúnak. Az utóbbiak között 60-40%-ban oszlott meg a magukat cigánynak vallók és az identitásváltásra törekvők aránya... Dominánsak a primitív és az er?szakos vagy elleni cselekmények, a kifinomultabb cselekmények aránya a cigányok felé haladva er?sen csökken... A többszörösen büntetettek aránya a cigány csoportokban meghaladja a magyar elítéltek kétszeresét.” (Póczik Szilveszter: A roma kisebbség szociológiai problémái, Magyar Tudomány, 2003/1. szám) Ezek a számok azt jelentik, hogy míg a cigányság a többségi társadalommal azonos szintű b?nözési gyakoriság esetén csak az elítéltek nyolc–kilenc százalékát adta volna, addig ténylegesen öt-hatszorosa a cigány elítéltek aránya. A híradások szerint a „megélhetési b?nözés” és a szabálysértésekké visszaminősített b?ntettek elkövetői igen nagy számban szintén a cigányság soraiból kerülnek ki. Nem véletlen tehát, hogy a lakosság a cigányságnál rögtön a b?nözésre asszociál – nem vitatható azonban, hogy ez sért? a beilleszkedett, tisztességesen élő cigány családokra nézve. A cigánysággal együtt élő és a mindennapjaikban a cigányok b?ncselekményeinek áldozatává váló többségi társadalmat védtelenné teszi, hogy tiltják a nyilvános beszédet a cigányság soraiban lévő nagyszámú b?nelkövetésről, illetve azt rasszizmusként ítélik meg. Jellemző, hogy miközben Póczik Szilveszternek ez az MTA hivatalos folyóiratában megjelent és kutatáson alapuló tanulmánya már több éve elérhető az interneten, az állandóan rasszizmust kiáltó és bizonyítani akaró balliberális médiában és szellemi körökben megtámadhatatlan tézisként létezik, hogy csak a rasszista körök állítják a cigányságon belüli nagyobb b?nözési gyakoriságot.

Igen, ezt tudjuk.

Foucault szerint „a kínzás »túlzásaiba« a hatalom egy egész gazdaságtana investálódik bele”. S éppen így investálódik bele ma a büntetés relativizálásába és az ?szinte társadalmi párbeszéd tiltásába a súlyosan beteg liberális világ egész gazdaságtana.

És csak állunk, és nézzük magunk körül a ki- és elbeszélhetetlen valót. Nézzük, mivé lett az európai civilizáció és kultúra. A civilizáció fogalmában „a Nyugat öntudata fejeződik ki. Azt is mondhatnánk, hogy a nemzeti tudat. Összefoglalja mindazt, amiben az utóbbi két-három évszázad nyugati társadalmi önmagát korábbi önmagához vagy a mai, »primitívebb« társadalmakhoz képest el?bbre valónak véli. Általa próbálja jellemezni a nyugati társadalom a maga viselkedésmódjának milyenségét, az ? tudományos megismerésének fejlődését, vagy az ? világnézetét és még sok minden egyebet... A francia és angol »civilizáció« fogalom vonatkozhat teljesítményekre is, de épp ennyire az emberek tartására, »behaviourjére«, függetlenül attól, hogy teljesítettek-e valamit vagy sem. A német »kultúra« fogalomban viszont a »behaviourre«, az ember teljesítményéről függetlenül, pusztán léte és viselkedése révén képviselt értékére való vonatkozás rendkívül háttérbe szorul”.

No, hát így elmélkedik civilizációról és kultúráról Norbert Elias a *Civilizáció folyamata* című munkájában, valamikor a múlt század nyolcvanas éveiben. Fontos ez ma még? Ma, amikor az európai társadalmak olyan viselkedésformákkal kénytelenek együtt élni, amelyek évszázadokon át a civilizálatlanságot és kulturálatlanságot jelentették, s amelyeket borzongással vegyes megvetéssel vagy valami furcsa kíváncsisággal szemléltek csupán. Ám ma, a hivatalos érintkezések során vagy a felszínes társadalmi kommunikáció szintjén mindenütt nyilvános önkritikát kell gyakorolniuk, s meg kell vetniük, el kell ítélniük évszázadokon át létezett önmagukat. S mert a múlt és az ?sök mibennünk folytatódnak s élnek tovább, hát a Nyugat most valami beteg és perverz politikai aktus keretében megveti egykorvolt önmagát. Megvetjük egykorvolt önmagunkat és ?seinket. Tradícióinkat, múltunkat, hitünket, életünket. Megvetjük, leszámolunk vele, és helyébe ültetjük, toleráljuk, s?t, lassan majd megszeretjük és tiszteljük mindazt, amit génjeinkbe kódoltan primitívnek, civilizálatlannak, kulturálatlannak és elviselhetetlennek tudunk, hittünk, éreztünk mindaddig. Ez pedig maga a skizofréria.

A nyugati világban az Egyesült Államok elnöke nyilvános bocsánatkérésre kényszerül, mert szépnek nevezett egy nőt. S a nyugati világban ez szexista megnyilvánulás, s mint ilyen, tolerálhatatlan.

De ebben a világban tolerálnunk kell az életünkre tör? másságot, kisebbséget, devianciát. Tolerálnunk kell a gyilkosainkat.

Ha hagyjuk, meg is érdemeljük.

Bayer Zsolt - magyarhirlap.hu

Ajánló